

Sygnatura akt II K 1074/13

Ds. 728/2010

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 6 marca 2014 roku

Sąd Rejonowy w Nysie, Wydział II Karny w składzie:

Przewodniczący - Sędzia Sądu Rejonowego Bartłomiej Madejczyk

Protokolant – prot. Łukasz Janowski

Prokurator -----

po rozpoznaniu na rozprawie w dniach 5 listopada i 3 grudnia 2013 r. oraz 28 stycznia i 4 marca 2014 r. sprawy karnej

J. G. (1) (G.) s. B. i M. z domu T. ur. (...) w G.

oskarżonego o to, że:

I. w dniu 27 kwietnia 2010 r. w B., w rejonie (...), jako brygadzysta odpowiedzialny za bezpieczeństwo i higienę pracy osób zatrudnionych w Przedsiębiorstwie Rolnym (...) w W., nie dopełnił wynikających z tego obowiązku poprzez dopuszczenie do użycia ciągnika rolniczego Jon D. 4250 bez wszystkich niezbędnych śrub mocujących koła do tarcz piast tylnych, połączonego z broną wirnikową A. 402 pozbawioną niezbędnej osłony napędzającego ją wałka przegubowo teleskopowego, przez co naraził J. K. (1) obsługującego te urządzenia na bezpośrednie niebezpieczeństwo utraty życia lub ciężkiego uszczerbku na zdrowiu,

to jest o czyn z art. 220 § 1 k.k.

P. S. van V. (S. van V.) s. W. i T. ur. (...) w U. (Holandia)

oskarżonego o to, że:

II. w tym samym czasie i miejscu jak w pkt I, jako pracodawca odpowiedzialny za bezpieczeństwo i higienę pracy osób zatrudnionych w Przedsiębiorstwie Rolnym (...) w W., nie dopełnił wynikających z tego obowiązku poprzez dopuszczenie do użycia ciągnika rolniczego Jon D. 4250 połączonego z broną wirnikową A. 402 pozbawioną niezbędnej osłony napędzającego ją wałka przegubowo teleskopowego, oraz bez instrukcji w języku polskim, przez co naraził J. K. (1) obsługującego te urządzenia na bezpośrednie niebezpieczeństwo utraty życia lub ciężkiego uszczerbku na zdrowiu,

to jest o czyn z art. 220 § 1 k.k.

1. uniewinnia oskarżonego J. G. (1) od popełnienia zarzucanego mu czynu,
2. uniewinnia P. S. van V. od popełnienia zarzucanego mu czynu,
3. na podstawie art. 632 pkt 2 k.p.k. kosztami procesu obciąża Skarb Państwa.

Sąd Rejonowy w Nysie stwierdza, że Na oryginalne właściwe podpisy

orzeczenie niniejsze uprawomocniło się

co do P. S. van V. Z upoważnienia Kierownika S..

dnia 09.05.2014 r. i jest wykonalne. protokół sądowy

N., dnia 19.05.2014 r. Łukasz Janowski

Sędzia Sądu Rejonowego

SSR Bartłomiej Madejczyk

UZASADNIENIE

W oparciu o dowody przeprowadzone w toku rozprawy głównej Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

J. K. (1) była zatrudniona w Przedsiębiorstwie Rolnym (...) sp. z o.o. w W. od 2 maja 2006 r. Wpierw jako dozorca, a od 2 stycznia 2009 r. na stanowisku pracownika gospodarstwa. Wcześniej, w latach 1979-1998 J. K. był zatrudniony w Gospodarstwie Rolnym Spółdzielni Produkcyjnej w W. na stanowisku traktorzysty.

/dowód: teczka osobowa J. K. – k.23/

P. S. van V. był od kwietnia 2010 r. Prezesem Zarządu Przedsiębiorstwa Rolnego (...) sp. z o. o. w W..

/dowód: wyjaśnienia oskarżonego P. S. van V. – k.839v/

J. G. (1) od 2 stycznia 2007 r. objął stanowisko kierownika gospodarstwa. Do zakresu jego obowiązków należało m.in. kierowanie pracownikami oraz przestrzeganie przepisów i zasad bezpieczeństwa i higieny pracy.

/dowód: wyjaśnienia oskarżonego J. G. – k.839v; teczka osobowa J. G. – k.23/

W okresie zatrudnienia na stanowisku pracownika gospodarstwa w spółce (...), J. K. brał udział w instruktażu ogólnym oraz w szkoleniu wstępnym i szkoleniach okresowych w dziedzinie bezpieczeństwa i higieny pracy dla pracowników, które przeprowadzał specjalista do spraw bhp M. H. (1). Natomiast za instruktaż stanowiskowy odpowiadał J. G., który uczestniczył w szkoleniach dla osób kierujących pracownikami. J. K. poświadczył odbycie instruktarzu stanowiskowego w lutym 2009 r. Nie odbywał on już później instruktarzu stanowiskowego.

/dowód: zeznania C. G. – k.624; zeznania M. H. – k.640v; wyjaśnienia oskarżonego J. G. – k.839v; teczka osobowa J. K. – k.23; teczka osobowa J. G. – k.23; umowa – k.238; opinia biegłego – k.841/

W spółce (...) w dniu zdarzenia użytkowano ciągnik rolniczy marki J. D. 4250. Był to pojazd sprowadzony z zagranicy, jako używany. Był on sprawny technicznie. Brak było instrukcji w języku polskim. W marcu 2010 r. na potrzeby przedsiębiorstwa zakupiona została brona wirnikowa typu (...) KE 402. Nie miała ona osłony napędzającego ją wałka przegubowo-teleskopowego. Do brony była dołączona instrukcja w języku polskim. Oskarżeni wiedzieli o tych okolicznościach.

/dowód: wyjaśnienia oskarżonego J. G. – k.839v; wyjaśnienia oskarżonego P. S. van V. – k.839v; rachunek – k.16,22; protokół kontroli PIP – k.110/

W dniu 27 kwietnia 2010 roku w okolicy B., pracownicy spółki (...) wykonywali prace polowe. J. K. kierował ciągnikiem J. D. 4250.

Przed rozpoczęciem pracy sprawdzono stan techniczny ciągnika. Do ciągnika podłączona była brona A. K. 402. Około godziny 11, J. K. powiadomił telefonicznie J. G., że odpadło prawe, tylne koło ciągnika. Z polecenia oskarżonego, J. K. wezwał do pomocy w zamontowaniu koła T. W. (1) i swojego brata T. K. (1). Prawe koło zamocowano przy użyciu klucza oczkowego i z wykorzystaniem śruby z uchwytem – pochodzącej z lewego, tylnego koła.

/dowód: wyjaśnienia oskarżonego J. G. – k.839v; zeznania T. K. – k.631v; zeznania T. W. – k.631v; zeznania W. K. – k.632v; zeznania M. Z. – k.640v/

J. G. nie informował P. S. van V. na bieżąco o awarii koła, o fakcie tym dowiedział się on dopiero po wypadku.

/dowód: wyjaśnienia oskarżonego J. G. – k.839v; wyjaśnienia oskarżonego P. S. van V. – k.839v/

Po naprawie J. K. przejechał ciągnikiem po polu, po czym zatrzymał się i wysiadł z ciągnika z kluczem oczkowym, by dokręcić śruby. Wysiadając z ciągnika nie wyłączył on silnika, a tym samym nie wyłączył napędu przekazywanego na bronę poprzez wał przegubowo - teleskopowy. W wyniku tego po zbliżeniu się do strefy niebezpiecznej został on pochwycony przez części robocze brony i wciągnięty.

/dowód: zeznania M. Z. – k.640v; wyjaśnienia oskarżonego J. G. – k.839v; protokół oględzin – k.6; dokumentacja fotograficzna – k.54-58/

J. K. zmarł na miejscu. Przyczyną jego śmierci były obrażenia wielonarządowe, w szczególności klatki piersiowej i brzusznej. Obrażenia powstały od działania z dużą siłą narzędzi tępych lub tępokrawędzistych. Ich charakter i rozmieszczenie wskazuje, że mogły powstać przy wciągnięciu i zmiżdżeniu elementami wirującymi brony.

/dowód: opinia – k.174-182/

J. G. (1) ma 58 lat, jest żonaty, ma dwoje dzieci, z zawodu jest technikiem mechanikiem posiada wykształcenie średnie, pracuje dorywczo osiągając dochód ok. 2000 zł miesięcznie. Oskarżony nie był karany sądownie.

/dowód: dane osobowe oskarżonego i dane o karalności/

P. S. van V. ma 43 lata, jest kawalerem, nie ma nikogo na utrzymaniu, z zawodu jest rolnikiem, posiada wykształcenie wyższe, jest Prezesem Zarządu Przedsiębiorstwa Rolnego (...) sp. z o.o. w W., osiąga średni miesięczny dochód w wysokości 2000 złotych netto. Oskarżony nie był karany sądownie.

/dowód: dane osobowe oskarżonego i dane o karalności/

Przechodząc do oceny dowodów zauważyć należy, że co do zasady stan faktyczny, w swoich najistotniejszych fragmentach był bezsporny.

Ustalając stan faktyczny Sąd w całości uznał za wiarygodne zeznania T. K. (1), T. W. (1), M. Z. (2) i C. G. (2) - ujawnione na rozprawie w trybie art. 442 § 2 k.p.k. Zeznania tych świadków były szczegółowe i spójne. Co istotne osoby te (z wyjątkiem C. G.) były bezpośrednimi świadkami wydarzeń w dniu 27 kwietnia 2010 r. Wiarygodne były również zeznania M. H. (1), które pozwoliły na ustalenie zakresu szkoleń bhp przeprowadzanych w spółce (...), jak również świadka W. K. (2) odnoszące się do kontroli, które przeprowadzał w spółce jako inspektor Państwowej Inspekcji Pracy. Zeznania tych świadków korespondowały przede wszystkim z dowodami z dokumentów znajdującymi się w aktach sprawy, w szczególności z dokumentacją sporządzoną przez PIP.

Wiarygodne były również ujawnione w tym samym trybie zeznania I. K., H. K., M. K., E. K. oraz A. Z., jednakże osoby te

nie posiadały wiedzy istotnej dla ustalenia stanu faktycznego w niniejszej sprawie.

Podkreślić przy tym należy, iż Sąd pominął przy ustalaniu stanu faktycznego oceny i opinii wyrażone w relacjach wskazanych świadków, gdyż nie są one przedmiotem dowodzenia w postępowaniu karym.

Nadto Sąd oparł się na dowodach z dokumentów zgromadzonych w aktach sprawy, które nie były kwestionowane przez strony, a ich prawdziwość i autentyczność nie budziły wątpliwości. Przy czym co do opinii z zakresu bhp mając na uwadze braki opinii sporządzonej w postępowaniu przygotowawczym, Sąd oparł się na opinii po jej uzupełnieniu w toku przewodu sądowego, która w ocenie Sądu była kompleksowa i odnosiła się do wszystkich istotnych kwestii, które pojawiły się w toku postępowania sądowego.

Oskarżony J. G. w postępowaniu przygotowawczym przyznał się do popełnienia zarzucanego mu czynu, choć jednocześnie w złożonych wyjaśnieniach twierdził, że nie czuje się winnym wypadku, gdyż zgłaszał drugiemu z oskarżonych fakt braku osłony, nadto wskazał, że ciągnik w dniu zdarzenia był sprawny technicznie oraz co istotne, że uczulał pracowników odnośnie zagrożeń związanych z pracą brony. W postępowaniu sądowym oskarżony cofnął swoje przyznanie się i złożył wyjaśnienia wskazując m.in. na okoliczności naprawy koła, na to, że nie podejmował w przedsiębiorstwie decyzji dotyczących zakupu sprzętu oraz że współoskarżony wyjaśniał pracownikom sposób użytkowania nowych maszyn. Wyjaśnienie oskarżonego zasługiwały na wiarę, gdyż co do zasady zostały potwierdzone w zeznaniach świadków T. K., T. W. i M. Z. w związku z czym posłużyły do odtworzenia stanu faktycznego w sprawie.

Oskarżony P. S. van V. ani w postępowaniu przygotowawczym ani na rozprawie nie przyznał się do popełnienia zarzucanego mu czynu. Wyjaśnił on, że o sytuacji z J. K. dowiedział się już po wypadku. Nadto wskazał, że funkcję kierownika gospodarstwa wykonywał współoskarżony, zaś szkoleniami bhp zajmował się na podstawie umowy cywilnoprawnej M. H.. Oskarżony potwierdził brak instrukcji obsługi ciągnika w języku polskim oraz że wiedział o braku osłony wałka przegubowo-teleskopowego w bronie. W ocenie Sądu również wyjaśnienia tego oskarżonego odnośnie do istotnych okoliczności sprawy zasługiwały na wiarę. W związku z tym również na nich oparto ustalony w sprawie stan faktyczny.

Sąd zważył, co następuje.

Oskarżeni J. G. i P. S. van V. zostali oskarżeni o popełnienie przestępstwa z art. 220 § 1 k.k.

Czyn zabroniony z art. 220 § 1 k.k. popełnia ten kto, będąc odpowiedzialny za bezpieczeństwo i higienę pracy, nie dopełnia wynikającego stąd obowiązku i przez to naraża pracownika na bezpośrednie niebezpieczeństwo utraty życia albo ciężkiego uszczerbku na zdrowiu.

Przestępstwo narażenia pracownika na utratę życia lub zdrowia z art. 220 § 1 k.k. ma charakter umyślny. W § 2. przewidziano odpowiedzialność karną za działanie nieumyślne.

Przestępstwo to można popełnić jedynie z zaniechania. Jego istotą jest niedopełnienie obowiązku z zakresu bhp, którego skutkiem jest spowodowanie stanu bezpośredniego zagrożenia dla życia lub zdrowia pracownika. Tym samym odpowiedzialność karna grozi nie za każde spowodowanie niebezpieczeństwa dla życia lub zdrowia, ale tylko w przypadku spowodowania zagrożenia, które ma charakter bezpośredni. Natomiast o niebezpieczeństwie bezpośrednim możemy mówić wtedy, gdy w wyniku działania lub zaniechania skutek wydaje się być prawie

nieuchronnym następstwem dalszego rozwoju sytuacji, bez konieczności pojawienia się jakichś nowych czynników zewnętrznych.

Co istotne, warunkiem koniecznym przypisania odpowiedzialności karnej, pomiędzy zachowaniem się oskarżonego, a skutkiem musi istnieć związek przyczynowy, przy tym nie jakikolwiek, lecz adekwatny. W orzecznictwie podkreśla się m.in. że związek przyczynowy nie może być rozumiany wyłącznie w znaczeniu logicznym, bowiem wówczas byłby pojęciem nadmiernie szerokim, a powinien mieć charakter bezpośredni.

Przestępstwo to ma charakter indywidualny, jego sprawcą może być wyłącznie osoba odpowiedzialna za bezpieczeństwo i higienę pracy w danym zakładzie.

Obowiązki w obszarze bhp skonkretyzowane są między innymi w Kodeksie Pracy, innych ustawach oraz w rozporządzeniach wykonawczych.

Przestępstwo to zagrożone jest karą do 3 lat pozbawienia wolności.

Przepis § 4 pkt 1 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej z dnia 12 stycznia 1998 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy przy obsłudze ciągników, maszyn, narzędzi i urządzeń technicznych stosowanych w rolnictwie, stanowi że sprzęt rolniczy powinien być wyposażony w osłony zespołów i części ruchomych mogących stwarzać zagrożenie dla osób obsługujących ten sprzęt. Jednocześnie zgodnie z § 5 ust. 1 tego rozporządzenia kontrola stanu technicznego, regulowanie i wykonywanie doraźnych napraw i prac konserwacyjnych oraz czyszczenie części lub zespołów roboczych sprzętu rolniczego dopuszczalne są po uprzednim unieruchomieniu silnika i wyłączeniu wszystkich napędzanych zespołów tego sprzętu.

Mając na uwadze powyższe oraz poczynione w niniejszej sprawie ustalenia faktyczne, Sąd stwierdził, że żaden z oskarżonych swoim zachowaniem nie wyczerpał znamion zarzucanego mu czynu zabronionego.

Na wstępie podkreślić należy, iż w świetle opinii biegłego bezsporne było, że brak osłony wału przegubowo-teleskopowego, choć stanowił naruszenie przepisów bhp, nie stwarzał niebezpieczeństwa dla życia i zdrowia pracownika w sytuacji, gdy pracownik opuszczając kabinę ciągnika wyłączy silnik pojazdu, a konsekwencji mechanizm napędowy brony, gdyż wyłączenie silnika powoduje, że wał przegubowo–teleskopowy nie obraca się wokół swojej osi i nie jest możliwe, aby pracownik został przez niego pochwycony. Bezsporne było również, że na polu w dniu zdarzenia dokonano prowizorycznego mocowania koła ciągnika. W związku z tym należało odpowiedzieć na pytanie czy okoliczności te pozostawały w bezpośrednim związku przyczynowym ze skutkiem w postaci wystąpienia stanu bezpośredniego narażenia J. K. na niebezpieczeństwo utraty życia albo ciężkiego uszczerbku na zdrowiu, skutkującego ostatecznie jego śmiercią. Sąd podziela pogląd wyrażany w poglądach doktryny i orzecznictwie, że na gruncie postępowania karnego związek przyczynowy nie może być rozumiany wyłącznie w znaczeniu logicznym, lecz musi mieć charakter bezpośredni. W ocenie Sądu oznacza to, iż w realiach niniejszej sprawy związek przyczynowy należy rozpatrywać w kontekście okoliczności oraz w układzie sytuacyjnym, który istniał w dniu zdarzenia. Wydaje się zauważać to również oskarżyciel publiczny formułując zarzutu aktu oskarżenia i ograniczając go wyłącznie do dnia 27 kwietnia 2010 r. Przecież nieprawidłowości w użytkowaniu brony istniały przez okres co najmniej kilku tygodni. Pomimo tego prokurator nie wskazuje, iż okres bezpośredniego narażenia trwał przez cały ten czas i ogranicza się jedynie do wskazania w zarzutach daty 27 kwietnia 2010 r. Choć nie może być wątpliwości, że przez cały ten okres od marca 2010 r., gdy brona była użytkowana nieprawidłowo istniał stan narażenia bliżej nieokreślonego kręgu osób na niebezpieczeństwo utraty życia albo ciężkiego uszczerbku na zdrowiu, to nie było to jednak narażenie bezpośrednie na jeden z tych skutków. Tymczasem do popełnienia czynu zabronionego z art. 160 § 1 k.k. może dojść wyłącznie gdy narażenie ma charakter bezpośredni. Tak też prokurator zarzucił oskarżonym spowodowanie bezpośredniego narażenia J. K. (1) na niebezpieczeństwo utraty życia albo ciężkiego uszczerbku

na zdrowiu nie w jakimś wcześniejszym okresie, lecz jedynie w dniu 27 kwietnia 2010 r.

W związku z tym, jak słusznie zauważył Sąd Najwyższy w wyroku z 9 maja 2002 r., sygn. akt V KK 21/02, należało udzielić odpowiedzi na pytanie, czy zachowanie któregoś z oskarżonych w tym konkretnym dniu, stwarzało lub istotnie zwiększało nieakceptowane prawnie niebezpieczeństwo dla dobra prawnego stanowiącego przedmiot zamachu

i czy niebezpieczeństwo to zrealizowało się w postaci wystąpienia danego skutku przestępnego. W ocenie Sądu odpowiedź na to pytanie jest negatywna. Nie mogło ulegać wątpliwości, iż stan niebezpieczeństwa związany z nieprawidłowym użytkowaniem brony istniał w dłuższym okresie czasu, nie było to jednak jak wspomniano wcześniej, przedmiotem zarzutu, gdyż przed dniem 27 kwietnia 2010 r. nie było to niebezpieczeństwo bezpośrednie. Również nieprawidłowe zamocowanie koła nie rodziło w tej konkretnej sytuacji takiego skutku. Tym bardziej, że w tym ostatnim przypadku oskarżony P. S. van V., nie miał nawet wiedzy na temat takiej naprawy – dokonanej wszakże ad hoc na polu. Natomiast co istotne zmiana poziomu zagrożenia dla dobra prawnego i doprowadzenie w dniu 27 kwietnia 2010 r. do stanu bezpośredniego niebezpieczeństwa utraty życia była wyłącznie wynikiem działania J. K., który nie zastosował się do elementarnego wymogu wynikającego z zasad bhp, tj. nie unieruchomił w ciągniku silnika, a co za tym idzie nie wyłączył mechanizmu napędowego brony.

W tym wytworzył niebezpieczeństwo o charakterze bezpośrednim. Jest to o tyle istotne, że zamontowanie osłony lub jej brak nie miały żadnego znaczenia, gdyż niezależnie od tego mógł zostać pochwycony po zbliżeniu się do strefy niebezpiecznej przez obracające się żęby brony. Oznacza to, że żaden z oskarżonych nie miał wpływu na stworzone przez J. K. bezpośrednie niebezpieczeństwo utraty życia. Potwierdził to w swojej opinii biegły, który stwierdził jednoznacznie, że niebezpieczeństwo zagrożenia dla życia i zdrowia pracownika istniałoby również ze strony brony wirnikowej wyposażonej w kompletną osłonę. Nie mogło więc w ocenie Sądu ulegać wątpliwości, że ani brak osłony ani prowizoryczna naprawa koła nie pozostawały

w bezpośrednim związku przyczynowym z zaistniałym stanem bezpośredniego zagrożenia dla życia J. K., skutkującym jego śmiercią. Wniosek ten potwierdzała m.in. treść protokołu oględzin miejsca zdarzenia, czy protokołu ustalenia okoliczności i przyczyn wypadku, z których wynikało, że J. K. nie został ani nawinięty na wałek przegubowo-teleskopowy ani nie uległ wypadkowi w związku ze źle wykonaną naprawą koła, lecz został pochwycony przez obracające się żęby brony aktywnej, w wyniku czego poniósł śmierć na miejscu.

Pojawia się pytanie, czy nieprawidłowe zachowanie J. K. w krytycznym momencie nie było wynikiem braku wiedzy, jak należy postępować z broną wirnikową.

Otóż J. K. był od wielu lat traktorzystą, wielokrotnie w tym okresie kierował ciągnikiem rolniczym z broną. W ocenie Sądu prowadziło to do wniosku, że pomimo braku instrukcji obsługi ciągnika w języku polskim, czy też niedociągnięć w prowadzeniu szkoleń

z zakresu bhp w spółce (...) lub zastrzeżeń co do ich poziomu, J. K. posiadał niezbędną wiedzę i doświadczenie by zachować się bezpiecznie. Pomimo tego naruszył podstawową zasadę bhp dla tego stanowiska pracy. Reasumując, Sąd nie dopatrywał się by brak wspomnianej instrukcji obsługi, czy ewentualne niedostatki w obszarze szkoleń pracowniczych były przyczyną nieprawidłowego zachowania J. K. w dniu 27 kwietnia 2010 r.

Mając na uwadze powyższe Sąd uniewinnił oskarżonych. W ocenie Sądu pomimo, że doszło do tragicznego skutku w postaci śmierci człowieka brak było podstaw do tego by winą za to obciążyć któregoś z oskarżonych. Fundamentem prawa karnego jest odpowiedzialność na zasadzie winy, nie zaś obiektywnego skutku.

Reasumując, skoro stan bezpośredniego niebezpieczeństwa dla życia i zdrowia wywołał swoim zachowaniem sam J. K., to brak było podstaw do przypisania tego skutku oskarżonym. Tak więc w ocenie Sądu nie mogło być mowy by któryś z oskarżonych swoim zachowaniem wyczerpał znamiona czynu zabronionego z art. 220 k.k., czy to umyślnie, czy też nieumyślnie. Tym samym zachodziła negatywna przesłanka procesowa z art. 17 § 1 pkt 2 k.p.k. W tej sytuacji zgodnie z art. 414 § 1 k.p.k. Sąd wydał wyrok uniewinniający.

Zgodnie z przepisem art. 632 pkt 2 k.p.k., wobec uniewinnienia oskarżonych kosztami procesu obciążono Skarb Państwa.